

szkoła podstawowa **4-6**

OPRACOWANIA lektur uzupełniających

HENRYK SIENKIEWICZ

JANKO MUZYKANT

Streszczenia lektur
uzupełniających

Charakterystyki
i problematyka

Odpowiedzi na
pytania z testów
i sprawdzianów

pewniak
na teście

GRĘG
WYDAWNICTWO

Henryk Sienkiewicz

Biografia

Urodził się w **1846 r.** w Woli Okrzejskiej na Podlasiu, a zmarł w **1916 r.** w Vevey w Szwajcarii. Był pisarzem i publicystą. Pozostawił po sobie bardzo różnorodną spuściznę literacką: nowele (np. *Janko Muzykant*, *Latanik*, *Sachem*), powieści historyczne (m. in. *Krzyżacy*, *Trylogia*), obyczajowe (*Rodzina Potanieckich*) oraz podróżniczo-przygodową, napisaną dla dzieci, *W pustyni i w puszczy*.

Pisarz bardzo dużo podróżował, zbierając materiały do późniejszych prac. Dwa lata spędził z przyjaciółmi i słynną polską aktorką Heleną Modrzejewską w Kalifornii. Już za życia był twórcą lubianym i cenionym przez społeczeństwo polskie. Na jubileusz dwudziestopięciolecia pracy pisarskiej w dowód uznania otrzymał od swych rodaków majątek i dworek w Oblęgorku (woj. świętokrzyskie, niedaleko Kielc).

Największym osiągnięciem pisarza było otrzymanie w 1905 r. Nagrody Nobla za całokształt twórczości.

Kolejne pokolenia Polaków najbardziej cenią sobie *Trylogię*: *Ogniem i mieczem*, *Potop*, *Pan Wołodyjowski* – powieści historyczne, w których autor sławi bohaterstwo i patriotyzm dawnych polskich rycerzy, oraz *Quo vadis*, w której przedstawił obraz życia pierwszych chrześcijan w starożytnym Rzymie, za panowania Nerona.

JANKO MUZYKANT

Czas i miejsce akcji

Historia opowiedziana w noweli *Janko Muzykant* wydarzyła się w **latach siedemdziesiątych XIX w.**, czyli w czasach, kiedy debiutował Sienkiewicz. Akcja noweli rozgrywa się **na polskiej wsi**. W utworze nie pada jednak nazwa miejscowości, brakuje nawet wskazówek, gdzie w przybliżeniu mogłaby się znajdować. Sugeruje to, że **historia Janka mogła wydarzyć się wszędzie**.

Bohaterowie

Janko Muzykant – synek ubogiej komornicy, chłopki bezrolnej. **Niezwykle utalentowany muzycznie, marzy o tym, by mieć własne skrzypce.**

Matka Janka – uboga chłopka, bardzo kocha synka, choć nie rozumie jego pasji, nie potrafi pojąć, że chłopiec ma talent, a gdyby nawet, to nie ma pieniędzy, żeby go kształcić.

Stach – „stójka” wiejski, stróż we wsi, wymierza chłostę chłopcu.

Mieszkańcy wsi – prości, ubodzy ludzie, nie rozumieją Janka.

Dziedzic i państwo z dworu – obojętni na los chłopów; wracają z Włoch, zachwycając się talentami spotkanych tam dzieci.

Pewniak
na teście

Plan wydarzeń

1. Narodziny Janka.
2. Życie chłopca – syna ubogiej komornicy:
 - a) słabe zdrowie;
 - b) praca przy wypasie bydła;

- c) wycieczki do lasu – na grzyby i jagody.
3. Pasja Janka – muzyka:
 - a) zachwyty dźwiękami kościelnych organów i muzyką z karczmy;
 - b) własny instrument – *skrzypki z gonta i włosienia końskiego*;
 - c) obserwowanie prawdziwych skrzypiec – własności lokaja z dworu.
4. Zakradnięcie się do dworu i dotknięcie upragnionych skrzypiec.
5. Janko przed sądem.
6. Okrutna kara i śmierć Janka.
7. Powrót dziedzica i jego rodziny z Włoch.

STRESZCZENIE

W pewnej wsi przyszło na świat niezwykle dziecko. Urodziło się bardzo wątłe, obawiano się o życie jego i matki. Ona, uboga komornica, z trudem utrzymywała syna. Często nie miała nawet go czym nakarmić, wcześniej musiał pracować w polu. Janko zwykle źle wywiązywał się z obowiązków – interesowała go tylko muzyka. Wszędzie ją słyszał – na łące, w lesie, na pastwisku. Uwielbiał chodzić do kościoła, bo tam grano na organach. Wieczorami często podkradał się pod karczmę, gdzie słychać było skoczne dźwięki skrzypiec i basetli. Marzył o tym, żeby mieć własne skrzypce. Zrobił sobie skrzypieczki z gontu i włosia końskiego, ale nie chciały grać, tylko brzęczały cichutko.

Skrzypce posiadał lokaj z dworu – pewnego wieczoru chłopiec zakradł się wieczorem w pobliże budynku. W smudze księżycowego światła zobaczył instrument wiszący na ścianie. Dziecko długo się wahało, zanim podjęło decyzję, by wejść do pokoju i dotknąć upragnionych skrzypiec.

Janko drogo za to zapłacił. Lokaj przytapał go ze skrzypcami w rękę. Nazajutrz odbył się sąd nad chłopcem. Stójkowemu Stachowi polecono, by zbił Janka. Ten tak skatował wątłe dziecko, że zmarło po trzech dniach.

W kilka dni później do dworu powrócili jego właściciele. Byli we Włoszech, gdzie pomagali utalentowanym dzieciom. Nikt natomiast nie zatroszczył się o Janka, który również był niezwykle uzdolniony.

Pewniak
na teście

Problematyka utworu

Polska wieś

Wieś opisana w noweli jest zupełnie inna niż współczesna. Przede wszystkim bardzo biedna. Chłopi jedli to, co zebrali z pól: zboże (zmielone na mąkę lub kaszę), ziemniaki, kapustę; mięso – tylko od wielkiego święta. Jajka, masło, śmietana były przeznaczone na sprzedaż. Mieszkali w domach z gliny, krytych dachem ze słomy (strzechą). W izbach nie było podłogi, lecz ubita ziemia (klepisko); stały tam najprostsze sprzęty: ławy, stół i wielki piec. Po drugiej stronie sieni, w komórce, przebywały zwierzęta. Oczywiście zdarzały się porządne, bogate domy, ale było ich niewiele. Sklepy należały do rzadkości, zakupy robiło się raz w tygodniu na targu.

Dzieci traktowano zupełnie inaczej niż dzisiaj. Dużo ich się rodziło, dużo też umierało. Nikt się tym nie przejmował. Od najmłodszych lat musiały pracować. Nie posyłano ich do szkoły, bo wiązało się to z kosztami, a poza tym naukę czytania i pisania uważano za zbędną, a nawet szkodliwą, bo odrywającą od ciężkiej pracy. Zabawy dzieci wymyślały sobie same, zabawki wykonywały z tego, co było pod ręką: kawałków drewna, kory, szmatek. Nie jadły słodyczy: czasami karczmarz podarował jakiemuś dziecku cukierka, czasami ojciec

z jarmarku przywiózł słodką bułkę. Nikt nie zawracał sobie głowy dziećmi ani nie zastanawiał się nad ich talentami. Jeśli dziecko różniło się od innych, uznawano je za „odmieńca”.

Chłopi w większości nie umieli czytać ani pisać, byli ciemni i zacofani. Po części wynikało to z nędzy, w jakiej żyli, a także z tego, że bogatym panom nie zależało na tym, by chłopów czegokolwiek nauczyć. Większość ziemi uprawnej we wsi, lasy i część pastwisk należały do dziedzica (pana, szlachcica). Mieszkał on we dworze, w pewnej odległości od wsi. Biedniejsi chłopi wynajmowali się do pracy na jego polach i do usług we dworze. **Dziedziec był człowiekiem zamożnym i wykształconym**. Podróżował po świecie, znał języki obce. **Miał moralny obowiązek opiekować się chłopami i pomagać im**. W noweli *Janko Muzykant* państwo z dworu okazują się zupełnie obojętni na los mieszkańców wsi.

Utalentowane wiejskie dzieci

Nowela Sienkiewicza w bardzo tragiczny sposób ukazuje **problem wiejskich dzieci, które nie miały szans na kształcenie się i rozwijanie swoich pasji i talentów**. W czasach współczesnych autorowi najubożsi mieszkańcy wsi byli pozostawieni sami sobie, nikt nie troszczył się o ich los, żyli w ciemnocie, zacofaniu, często pozbawieni nawet pomocy medycznej. Pozytywistyczne hasła pracy u podstaw – czyli z najbiedniejszymi klasami społecznymi – miały na celu poprawienie sytuacji rodzin takich, jak rodzina Janka Muzykanta. Sienkiewicz celowo ukazał dziecko uzdolnione muzycznie, by podkreślić wagę problemu – **Janko mógł zostać genialnym skrzypkiem, na pewno nie gorszym od włoskich, utalentowanych dzieci, o których wspominają wracający z podróży mieszkańcy dworu**. Zapewne takich uzdolnionych dzieci było na wsiach wiele, ale ich talenty marnowały się niezauważone. W zakończeniu noweli autor ostro krytykuje obojętność zamożnych ludzi na los chłopów, którymi powinni się zajmować. Apeluje do im podobnych, by **zwrócili uwagę na to, co się dzieje w kraju, o pomoc biednym i utalentowanym dzieciom polskim** – to jest podstawowy ludzki obowiązek.

Pewniak
na teście

Lektury obowiązkowe znajdziesz w książce
Leksykon lektur i wierszy – szkoła podstawowa klasy 4–6!

Kup na www.greg.pl

Autorzy:

Jakub Bączyński, Olga Gradoń, Adam Karczewski, Anna Kremiec,
Jakub Matusiak, Damian Molicki, Izabela Natódko, Agnieszka Nawrot,
Karolina Rymut, Dorota Stopka, Lucyna Szary, Aldona Szóstak, Joanna
Tomasik, Weronika Widzińska, Barbara Włodarczyk, Maria Zagnińska,
Kamila Zawadzka

Redakcja i korekta:

Agnieszka Antosiewicz, Maria Zagnińska

Wydanie I

© Copyright by Wydawnictwo GREG® Sp. z o.o.

Wydawnictwo GREG®

ul. Klasztorna 2B
31-979 Kraków
tel. (12) 680 15 50
www.greg.pl

Księgarnia internetowa: www.greg.pl

Znak firmowy GREG® zastrzeżony w Urzędzie Patentowym RP.

Wszystkie prawa zastrzeżone.

Żadna część niniejszej publikacji nie może być reprodukowana
lub przedrukowana bez pisemnej zgody Wydawnictwa GREG®.

Projekt okładki:

Aleksandra Zimoch

Layout i skład:

Pracownia Register

Zdjęcia i portrety – domena publiczna.